

Broda, Józef

Memoriał Prezydium Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN w sprawie wprowadzenia wykładów z historii leśnictwa na wydziałach leśnych akademii rolniczych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 32/1, 248-250

1987

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MEMORIAŁ PREZYDIUM KOMITETU HISTORII NAUKI I TECHNIKI PAN
W SPRAWIE WPROWADZENIA WYKŁADÓW Z HISTORII LEŚNICTWA
NA WYDZIAŁACH LEŚNYCH AKADEMII ROLNICZYCH

19 września 1986 r. odbyła się w Błażewku k. Poznania sesja naukowa Polskiego Towarzystwa Leśnego (z okazji dorocznego ogólnokrajowego Zjazdu delegatów Towarzystwa), poświęcona szkolnictwu leśnemu w Polsce Ludowej. Prezydium Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN wystosowało do uczestników sesji memoriał w sprawie wprowadzenia wykładów z historii leśnictwa na wydziałach leśnych SGGW-AR w Warszawie i AR w Krakowie. Memoriał ten odczytał prof. Józef Broda, przewodniczący Grupy ds. nauczania historii leśnictwa w szkołach wyższych działający w ramach Komisji ds. nauczania Komitetu Historii Nauki i Techniki. Oto skrócony tekst wzmiankowanego memoriału.

Do Uczestników Sesji Naukowej PTL pn. *Szkolnictwo leśne w Polsce Ludowej w świetle aktualnego i perspektywicznego zapotrzebowania na kadre w zakresie leśnictwa.*

Prezydium Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN, korzystając z tego, że tegoroczna Sesja Naukowa PTL — z okazji 86. Zjazdu Delegatów Towarzystwa — jest poświęcona m.in. ocenie stanu wyższego szkolnictwa leśnego w Polsce Ludowej, zwraca się do Szanownych Uczestników sesji o poparcie starań Komitetu w sprawie wprowadzenia do programów nauczania na wydziałach leśnych akademii rolniczych w Warszawie i Krakowie wykładów z historii leśnictwa — tak, jak to od przeszło 30 lat praktykowane na Wydziale Leśnym AR w Poznaniu. Zdaniem Prezydium KHNiT PAN odpowiedni cykl wykładów z historii leśnictwa będzie stanowić niezbędne uzupełnienie wykształcenia zawodowego studentów leśnictwa, a zarazem będzie wprowadzać do tego kierunku elementy humanistyczne, zgodne z ogólnymi tendencjami do humanizacji nauk stosowanych.

W porównaniu z innym kierunkami studiów wykłady z historii leśnictwa na wydziałach leśnych są szczególnie uzasadnione ze względu na bardzo długi cykl produkcyjny w gospodarstwie leśnym.

Wykłady te — jako przedmiot na poziomie akademickim — mają w Polsce już dość długą tradycję, podejmowane w różnym czasie i w różnym zakresie. Po raz pierwszy wprowadzono je do programu nauczania w Szkole Szczególnej Leśnictwa, utworzonej w 1818 r. przy Uniwersytecie Warszawskim. W okresie międzywojennym historię leśnictwa wykładano na Oddziale Lasowym Wydziału Rolniczo-Lasowego Politechniki Lwowskiej oraz przez kilka lat również na Sekcji Leśnej Wydziału Rolniczo-Leśnego Uniwersytetu Poznańskiego. Po II wojnie światowej utworzono na Wydziale Leśnym WSR w Poznaniu w 1951 r. — przy Katedrze Ekonomii Leśnictwa — Zakład Historii Gospodarczej Leśnictwa. Wykłady i ćwiczenia z historii leśnictwa, prowadzone przez adiunkta dra Józefa Brodę (z tego zakresu posiadał doktorat), mieściły się w ramach przedmiotu ekonomika leśnictwa. W 1954 r. J. Broda został przez CKK mianowany docentem etatowym z zakresu historii leśnictwa (w 1961 r. został profesorem nadzwyczajnym, w 1972 r. — profesorem zwyczajnym). Zakład ten istniał do 1971 r., kiedy uległ likwidacji w związku z wprowadzeniem w szkołach wyższych struktury instytutowej. Jednak wykłady z historii leśnictwa były prowadzone dalej w ramach przedmiotu ekonomika leśnictwa.

W 1957 r. również w SGGW w Warszawie został utworzony — na wzór Poznania — Zakład Historii Leśnictwa pod kierunkiem prof. dra Antoniego Żabko-Potopowicza. Gdy jednak w Poznaniu wykłady i ćwiczenia z historii leśnictwa były obowiązkowe, zaliczane na prawach egzaminu, z wpisaniem ocen do indeksów, to w Warszawie miały one charakter fakultatywny. Z chwilą przejścia prof. Żabko-Potopowicza na emeryturę w końcu 1965 r. zarówno zajęcia z tego przedmiotu, jak i sam zakład zostały zlikwidowane.

W Krakowie podobny zakład powstał najpóźniej, bo dopiero w 1966 r. Zajęcia z historii leśnictwa prowadził dr Kazimierz Heymanowski (doktoryzował się z historii leśnictwa, w 1970 r. habilitował się z tej dyscypliny). Zakład ten istniał do 1971 r., zlikwidowany w związku

z wprowadzeniem struktury instytucyjowej, zaś wykłady z historii leśnictwa w niewielkim wymiarze były uwzględniane jeszcze przez pewien czas w przedmiocie organizacja gospodarstwa leśnego.

Jak z powyższego przeglądu widać, w okresie powojennym — wśród wszystkich wydziałów leśnych w Polsce — jedynie w Poznaniu zajęcia dydaktyczne z historii leśnictwa stanowiły od początku trwałą pozycję w procesie nauczania. Zmiana na niekorzyść tego przedmiotu nastąpiła dopiero w 1971 r. w związku z wprowadzeniem nowego programu nauczania, ograniczającego na wydziałach leśnych w wydatnym stopniu liczbę godzin dydaktycznych i liczbę przedmiotów.

Dzięki staraniom (od 1976 r.) Komisja Historii Leśnictwa PTL oraz Grupy do spraw nauczania historii leśnictwa Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN Prezydium tego Komitetu wystąpiło w 1978 r. do Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki oraz Ministerstwa Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z postulatem wprowadzenia do programów nauczania na wydziałach leśnych akademii rolniczych wykładów z historii i geografii leśnictwa. Ministerstwo Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, po zasięgnięciu opinii Zespołu Dydaktyczno-Wychowawczego kierunku leśnego, wprowadziło pismem z dnia 21 VI 1978 r. do obowiązującego programu studiów w ramach przedmiotu organizacja gospodarstwa leśnego — odrębną część pod nazwą zagadnienia z historii i geografii leśnictwa — z poleceniem wydzielenia na ten cel odpowiedniej liczby godzin.

Stosując się do powyższego Rada Wydziału Leśnego AR w Poznaniu uchwałą z dnia 25 IX 1978 r. wprowadziła do programu nauczania jako obowiązkowy przedmiot zarys historii gospodarstwa leśnego — w semestrze IX dla całego V roku leśnictwa. Na ten przedmiot przeznaczono z godzin fakultatywnych (rezerwy dziekańskiej) — jako pozycję na stałe wydzieloną — 16 godzin wykładowych. Zajęcia z historii leśnictwa kończyły się zaliczeniem na prawach egzaminu z wpisaniem ocen do indeksu. Natomiast wykłady z geografii leśnictwa mieściły się — jak w poprzednich latach — w ramach przedmiotu ekonomia leśnictwa (również obowiązkowe).

W nowym wykazie zajęć programowych na Wydziale Leśnym AR w Poznaniu na rok akad. 1986/87 liczba godzin wykładów z historii gospodarstwa leśnego została zwiększona do 30, a sam przedmiot traktowany jest jako obowiązkowy, kończący się zaliczeniem z oceną wpisaną do indeksu.

Jednak ten zakres wykładów z historii gospodarstwa leśnego — nawet tak skromny, jak wyżej przedstawiono — jest realizowany tylko na Wydziale Leśnym AR w Poznaniu. Wykłady z tego zakresu uległy — niestety — likwidacji zarówno na wydziale warszawskim w 1965 r., jak i na wydziale krakowskim w 1972 r. Nastąpiło to nie z powodu braku wykładowców lub trudności z przygotowaniem wykładów, gdyż z każdym z tych ośrodków są osoby interesujące się historią leśnictwa, przy czym prof. Broda deklarował udostępnienie swych materiałów wykładowych.

Obecnie sprawa z materiałami wykładowymi nie będzie w ogóle przedstawiać problemu, gdyż podręcznik z tego zakresu w opracowaniu prof. J. Brody — pt. *Zarys historii gospodarstwa leśnego w Polsce* (od końca XVIII w. do 1985 r.) jest w druku (PWRiL) i ukaże się na początku przyszłego roku.

Celem prowadzonego na wydziale poznańskim kursu wykładów z historii leśnictwa jest zapoznanie słuchaczy z warunkami rozwoju gospodarki leśnej w przeszłości oraz rozmiarami i skutkami wylesień i dewastacyjnych wyrębów dla obecnego i przyszłego gospodarstwa leśnego. Ze względu na niewielką liczbę godzin wykładowych przyjęto jako zasadę, że okres Polski Ludowej winien być najobszerniej uwzględniony, gdyż ten okres powinni studenci możliwie najlepiej poznać. Podobne proporcje zostały zastosowane także w drukującym się podręczniku historii gospodarstwa leśnego. Tak ujmowany kurs historii leśnictwa, nawiązujący bezpośrednio do aktualnej problematyki współczesnego gospodarstwa leśnego, stanowi niezbędne uzupełnienie ogólnego wykształcenia zawodowego leśników oraz pozwala poznać, co w przeszłości —

zwłaszcza najnowszej — było błędne i szkodliwe, a co zasługuje na pozytywną ocenę i ewentualnie kontynuację.

Komitet Historii Nauki i Techniki PAN korzystając z okazji, że obecna Sesja naukowa PTL poświęcona jest szkolnictwu leśnemu w Polsce Ludowej, zwraca się do Szanownych Uczestników z prośbą o poparcie starań — jak dotąd bezowocnych — wprowadzenia do programów nauczania historii leśnictwa (lub historii gospodarstwa leśnego) na wydziałach leśnych w SGGW-AR w Warszawie i AR w Krakowie. Wnioski w tej sprawie z prośbą o akceptację i poparcie Komitet formułuje następująco:

1. Wprowadzenie do programu nauczania na V roku leśnictwa na Wydziale Leśnym SGGW-AR w Warszawie i Wydziale Leśnym AR w Krakowie wykładów z historii leśnictwa — według programu, jaki jest realizowany na Wydziale Leśnym AR w Poznaniu.

2. Na wykłady z historii leśnictwa należy przeznaczyć minimum około 20 godzin, wydzielonych jako stała pozycja w siatce godzin dydaktycznych.

3. Wykłady z historii gospodarstwa leśnego należy traktować jako oddzielny przedmiot, obowiązkowy dla wszystkich słuchaczy, kończący się zaliczeniem na prawach egzaminu — z wpisaniem ocen do indeksów.

4. Zarząd Główny PTL wystąpi w imieniu Towarzystwa do odpowiednich władz z postulatem w sprawie realizacji powyższych dezyderatów.

Memoriał podpisali: prof. dr Irena Stasiewicz-Jasiukowa — wiceprzewodnicząca Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN oraz prof. dr Józef Broda — przewodniczący Grupy ds. nauczania historii leśnictwa KHNiT.

Powyższy memoriał spotkał się z pozytywnym przyjęciem przez uczestników sesji naukowej PTL, co m.in. znalazło wyraz w trzecim punkcie wniosków końcowych z obrad sesji. Wniosek ten, sformułowany ogólnie (szczegółowe ustalenia pozostawiono oddzielnie wydziałom leśnym) brzmi następująco:

„Postuluje się uwzględnić w planach i programach studiów na wszystkich wydziałach leśnych zagadnienia historii i geografii gospodarczej leśnictwa oraz wybrane elementy prawa — poprzez korektę wymiaru godzin poszczególnych przedmiotów ogólnych i podstawowych kierunkowych”.

Józef Broda
(Poznań)

INSTYTUT HISTORII NAUKI, OŚWIATY I TECHNIKI PAN

POSIEDZENIA NAUKOWE ZAKŁADU HISTORII NAUK SPOŁECZNYCH

1

Na zebraniu w dniu 23 maja 1986 r., któremu przewodniczyła prof. dr Irena Stasiewicz-Jasiukowa, referat pt. *Związek Akademii i Towarzystw Naukowych Słowiańskich (1908—1922)* wygłosił doc. dr Jerzy Różewicz.

We wprowadzeniu referat przedstawił przewijające się przez cały wiek XIX różne koncepcje stworzenia instytucjonalnych związków nauki słowiańskiej. Począwszy od 1813 r., kiedy to Linde opracował projekt Towarzystwa Naukowego Słowiańskiego, powstawały liczne inicjatywy na tym polu, wychodzące od uczonych prezentujących różne postawy w zakresie słowianofilstwa. Mieli oni kontakty z nauką rosyjską, wynikające z prowadzonych badań nad dziejami Polski i Słowiańszczyzny. Proponowano m.in. utworzenie Instytutu Słowiańskiego w Petersburgu, przekształcenie tamtejszej Akademii Rosyjskiej w akademię ogólnosłowiańską itd. Powstały także plany podejmowania różnych zbiorowych prac siłami slawistów z różnych krajów. Doc. Różewicz ukazał zabiegi związane z przedsięwzięciami wydawania *Encyklopedii filologii*